

01

ANALÝZY

Transformace textilního
areálu v Červeném Kostelci

OBSAH ANALÝZ

000 ÚVOD

- 010 *úvod*
 - autor
 - vedoucí
 - předmluva

100 DIPLOMNÍ SEMINÁŘ

- 110 *analýza sídla*
 - historie
 - krajina a morfologie
 - doprava
 - veřejné stavby a prostory
 - fenomény
 - městské struktury
 - rozvoj města
 - demografie
 - SWOT analýza
- 120 *téma*
 - textilní průmysl
 - transformace
 - rešerše
- 130 *dědictví Leopolda Abela*
 - vývoj areálu
 - soupis objektů
 - fotodokumentace
- 140 *závěr*
 - cíle
 - zdroje

000
úvod

Portfolio Diplomové práce - část 1

autor

Bc. Jan Binter

atelier 649

Ing. arch. Akad. arch. Jiří Klokočka

Ing. arch. Jana Zdráhalová, Ph.D.

Diplomní seminář byl zpracován na Fakultě architektury ČVUT
v letním semestru 2017/2018

Průmyslový areál bývalého textilního závodu Leopolda Abela v Červeném Kostelci (dnes Textonnia Czech s.r.o.) už druhou dekádu pustne. Zahraniční vlastníci o místo nejeví zájem. Jedná se o jednu z největších výzev, před kterou město Červený Kostelec v novém století stojí.

Situace je ojedinělá, jak svým měřítkem, tak umístěním v rámci městského sídla. Areál přímo sousedí s centrem města, které by svou rozlohou dokázalo pojmout. Místo je to příliš cenné na to, aby se jím město nezabývalo. Bohužel však postrádá energii a vizi, za kterou by mohlo jít. Nyní je potřeba hledat cesty, jak vdechnout do bývalého textilního areálu opět život.

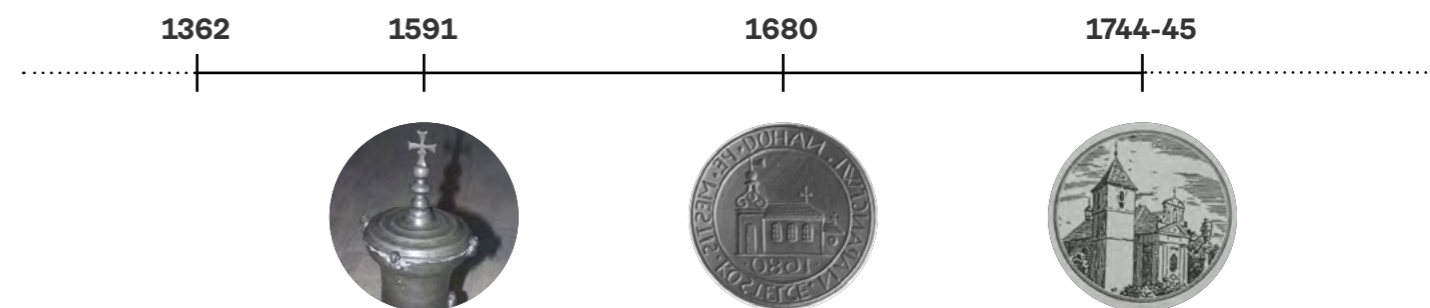
Podstatnou, ne-li vůbec největší část průmyslového dědictví, představují prázdné průmyslové stavby, jejichž nové využití je dnes prvořadou architektonickou úlohou. Pochopení technologických funkcí, zakládajících specifickou hodnotu těchto staveb, je při tom podmínkou nutnou, nikoliv však dostačující – jejich vlastní podobu totiž neurčují výhradně ani zcela. Výzkumné centrum průmyslového dědictví je proto už od svých počátků pojímalo spíše coby monumenty lidské tvořivosti než dokumenty vývoje techniky. Soustředilo se na jejich obecné, kulturní hodnoty a významy, přičemž nemohlo pominout otázku původu, autorství těchto děl.

citace: BERAN, Lukáš. Architekt Dr. Techn. Bruno Bauer: industriální architektura v českých zemích. V Praze: ČVUT, Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury, Úvodem, str.9, 2016

100
diplomní
seminář

110

analýza sídla

První zmínka o existenci osadě zvané "Kostelec" (z lat. "castellum") nalezneme v konfirmační knize pražské diecéze z roku **1362**. Z textu je patrné, že již v této době existoval farní kostel. Z toho lze usuzovat, že ves existuje snad již od konce 13. století.

Roku **1591** se datuje **vyhoření kostela** spolu s částí návsi. Požár zničil veškeré obecní i farní listiny. Zachráněna tak zůstává pouze cínová křtitelnice, která zůstává dodnes nejstarší hmotnou památkou města. Provizorní zastřešení zůstává na kostelu až do roku 1668, kdy je přestavěn. Po třicetileté válce zůstává obydlých pouhých 42 stavení. Kostelec byl v té době nazýván městysem. Důkazem toho je **pečeť z roku 1680**, na níž je i nejstarší vyobrazení znaku města.

V letech **1744 - 1754** byl pod patronací knížete Piccolominiho **postaven nový, barokní kostel**. Na chrámu sv. Jakuba Většího se údajně podílel i architekt K. I. Dietzenhofer. Plány nového kostela, však nebyly nikdy zcela naplněny. Nedošlo k postavení druhé, jižní věže a chrámová loď zůstává ve zkrácené podobě.

1831

1841

1859

Na konci 18. století zažívá Kostelec ve srovnání s okolními vesnicemi v regionu nebývale dynamický rozvoj. Domácí přadlácká a tkalcovská lnářská výroba se prostřednictvím faktorů napojovala na vznikající manufaktury. Pokusy dále rozvíjet textilní manufakturní výrobu založenou na domácí ruční práci pomalu ustupují. Místní lidé si osvojily tradici textilní výroby, která se pak stala vynikající základnou pro průmyslovou výrobu. Roku **1831** prodělal Kostelec veliký požár, při kterém vyhořela téměř polovina obce. Díky rychlému hospodářskému růstu se však město rychle zacelilo. Městečko začalo žít i čilým národně - uvědoměným životem vrcholícího národního obrození.

Zvláštní význam pro město má rok **1841**, kdy se do Kostelce stěhuje faktor **Leopold Abeles**. Abeles brzy začíná se samostatným podnikáním. Staví sklad, škrobárnu, sušárnu, mandl a mechanickou dílnu na tkaní bavlny. Po jeho příchodu, kdy zaměstnává dohromady okolo 900 tkalců, začíná v obchodu převládat prodej bavlny a tím upadá manufakturně vyráběné plátno.

Důležitý pro rozvoj tkalcovství je přívod železnice (**1859**) propojující Jaroměř se Svatoňovicemi. Původní trasa vedoucí podél řeky Úpy byla změněna a i díky blízkosti uhelných dolů nastává nová etapa, kdy se Kostelec proměňuje na průmyslové město. V této době v Kostelci působí již 16 živností orientováno na tkalcovství.

1876

1899

21. století

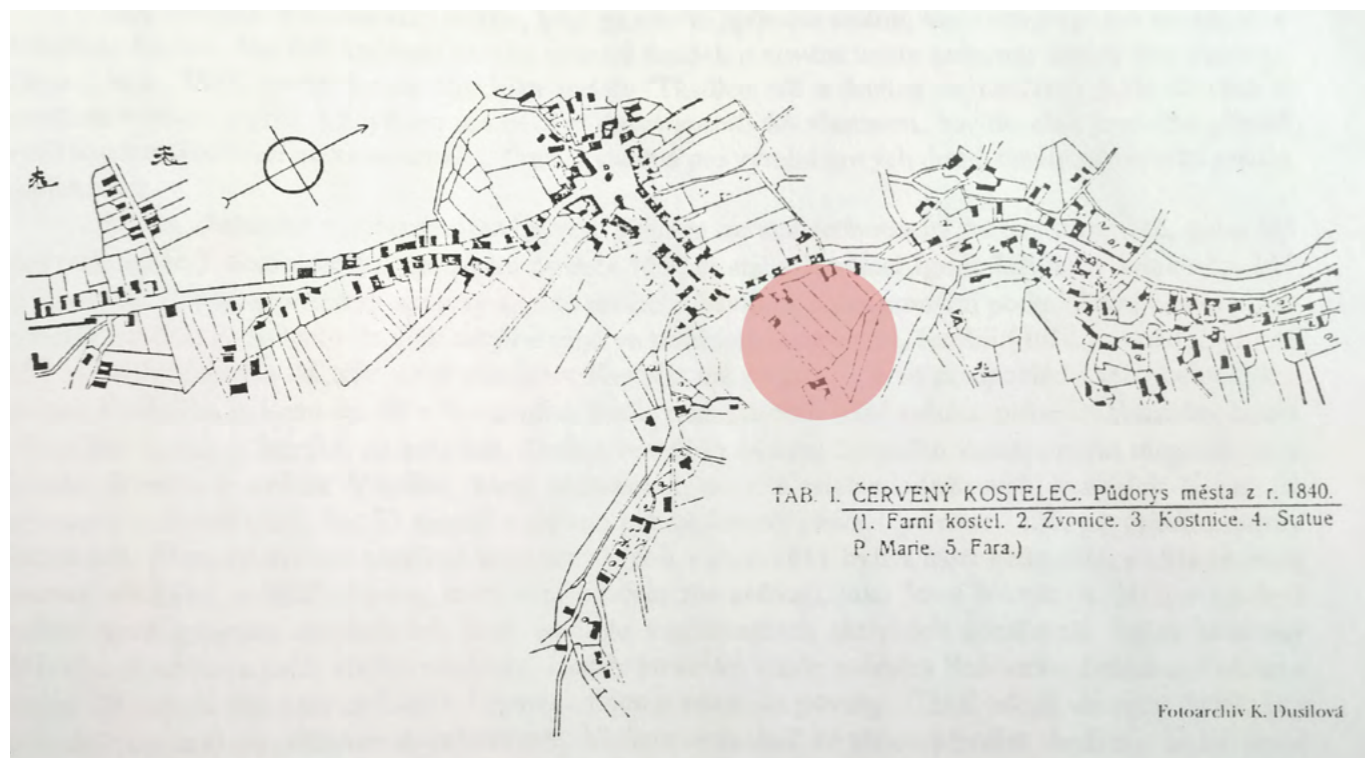

Roku **1876** Kostelec povyšuje na město a smí užívat přívlastek "**Červený**". Tento přívlastek byl již mezi místními dlouho používán a je připisován odstínu půdy. V 70. letech 19. století Kostelec staví poštu, okresní silnici, záložnu, lékárnu a v neposlední řadě městskou spořitelnu. Koncem 19. století v Kostelci vyrábí textil více než 40 podnikatelů, dalších 84 s textilem obchoduje. Výrazně roste počet továrních dělníků, a živnostníků, kteří se textilnictví věnuje. V 90. letech 19. století město rozvíjí svůj kulturní a společenský život a staví dívčí školu, měšťanskou školu. V tomto období vzniká řada spolků (např. divadelní s padesátiletou tradicí).

Přelom století, konkrétně rok **1899** je pro Červený Kostelec velikou událostí. Pořádá se zde krajská výstava, při které se zde prezentovala především vospělá výroba textilních továrníků z celého regionu. Kostelec zažívá nebývalý růst. Počet domů se téměř zdvojnásobil a nyní zde žije 4422 občanů. V 30. letech 20. století staví město důležité veřejné stavby v čele s divadlem, chlapeckou školou, nebo sokolovnou. 12. července 1926 navštěvuje město prezident republiky T. G. Masaryk, po kterém je následně pojmenováno náměstí. Město prosperuje a roste. Na místě původního rybníka Rybčina, dochází k budování nové rezidenční čtvrti po odvážném územním plánu. Za dvacet let bylo v Červeném Kostelci vystavěno 450 domů a počet obyvatel vzrostl na číslo 5365. Kostelec profituje také z cestovního ruchu, díky své strategické pozici v rámci regionu. Ještě v roce 1939 vyvrcholila velká investiční vlna, která vedla k postavení dalších sedmi textilek. Během druhé světové války však textilky omezují svůj provoz, nebo přechází na zbrojní výrobu.

Po únoru 1948 dochází ke znárodnění podniků. Během této doby textilní výroba silně upadá. Město se snaží přeorientoávat na strojní výrobu. V roce 1950, se k Červenému Kostelci připojuje Horní Kostelec, Lhota, Mstětín, Stolín, Bohdašín a Olešnice. Červený Kostelec, tak dosahuje k hranici 9000 obyvatel. Rok **1989** přináší nové společenské klima. Město se začíná regenerovat a budovat novou potřebnou infrastrukturu. Zahraniční investoři budují novou průmyslovou zónu na západním okraji města. Více než stoletá tradice textilního průmyslu pomalu zaniká.

zdroj: historický archiv města

púdorys města , 1840

2. Vojenské mapování, 1842 - 1852

stabilní katastr, 1830

3. Vojenské mapování , 1869 - 1885

Náměstí, pohled na městskou spořitelnu a městský úřad

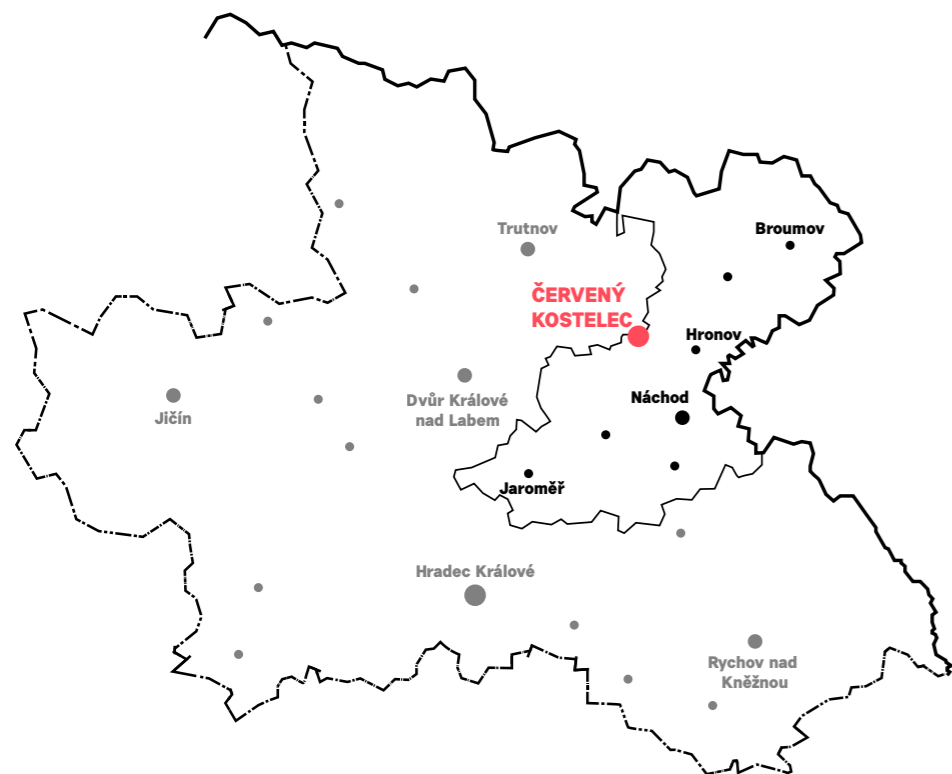
112 | KRAJINA A MORFOLOGIE

Červený Kostelec je v rámci svého regionu dobře strategicky položené město. Historicky z tohoto faktu umělo těžit a bylo oblíbeným letoviskem. Leží na severovýchodě královehradeckého kraje v **okresu Náchod**. Území se nachází na tzv. Kladském pomezí, tedy mezi Orlickými a Jesťebými horami. Historicky nespadá do území sudet, ačkoliv je v těsné blízkosti k polským hranicím.

Krajina zde má charakter kopcovitého podhorského regionu. Navzdory tomu, je okres silně urbanizován. Žije zde přes 110 tisíc obyvatel, což při rozloze 850km², znamená 130 obyvatel na 1km². Červený Kostelec samotný má **8 300 obyvatel**. Město obepíná pás kopců, který mu vytváří přirozenou ochranu před vlivy podnebí. Velice silným momentem je také např. umístění hřbitova a kaple sv. Cyrila a Metoděje na návrší orientované směrem k věži kostela sv. Jakuba Většího.

legenda

- turistické stezky
- park
- lesopark, les
- zatrubněný potok
- potok

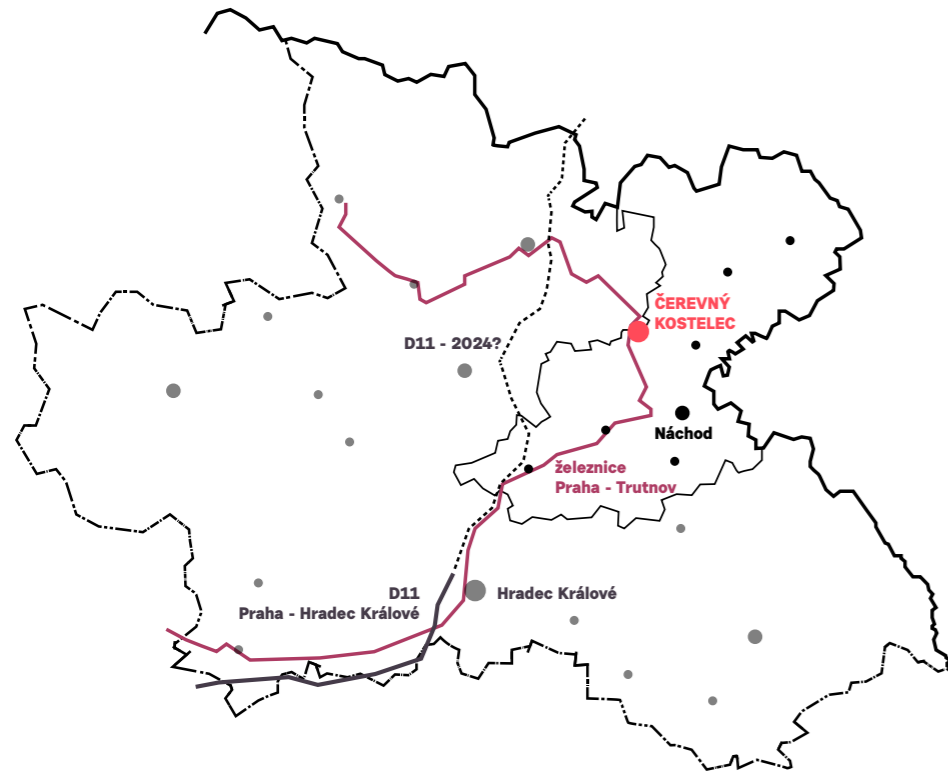
113 | DOPRAVA

Dopravně je město obslouženo velice dobře po **železnici 031**, která zde byla dokončena roku 1859. Červený Kostelec leží na trase Praha - Trutnov. Do Hradce Králové je možné se dostat za 45 minut, do Prahy potom za 2 hodiny a 40 minut. Nádraží leží 1,5 km mimo centrum. **Autobusové nádraží** leží v centru města. Obsluhuje města v regionu a vlakové nádraží. Momentálně je svou kapacitou předimenzované. O kultivaci náměstí a autobusového nádraží se bude snažit nová ideová soutěž.

Samotné náměstí je však zatíženo tranzitní automobilovou a nákladní dopravou. Silnice první třídy **I/14**, propojující Liberecký, Královehradecký a Pardubický kraj, prochází centrem města. Automobilová doprava se však nedostane z centra dříve, než dojde k vybudování dálnice **D11** do Polska, či obchvatu Náchoda.

legenda

- silnice I. třídy
- silnice II. a III. třídy
- autobusové nádraží
- železnice

114 | VEŘEJNÉ STAVBY A PROSTORY

legenda

1. vlakové nádraží
2. park A. B. Svojsíka
3. tenisové kurty a sportovní hala
4. Tyršovo náměstí
5. knihovna B. Kafky
6. zdravotní středisko
7. autobusové nádraží
8. náměstí T. G. Masaryka
9. Kostel sv. Jakuba Většího
10. městský úřad
11. pošta
12. ZŠ V. Hejny
13. SŠ oděvní, služeb a ekonomiky
14. divadlo J. K. Tyla
15. sokolovna
16. hřbitovní areál
Kaple sv. Cyrila a Metoděje
smuteční síň
17. ZUŠ

legenda

- veřejné stavby
- důležité veřejné prostory

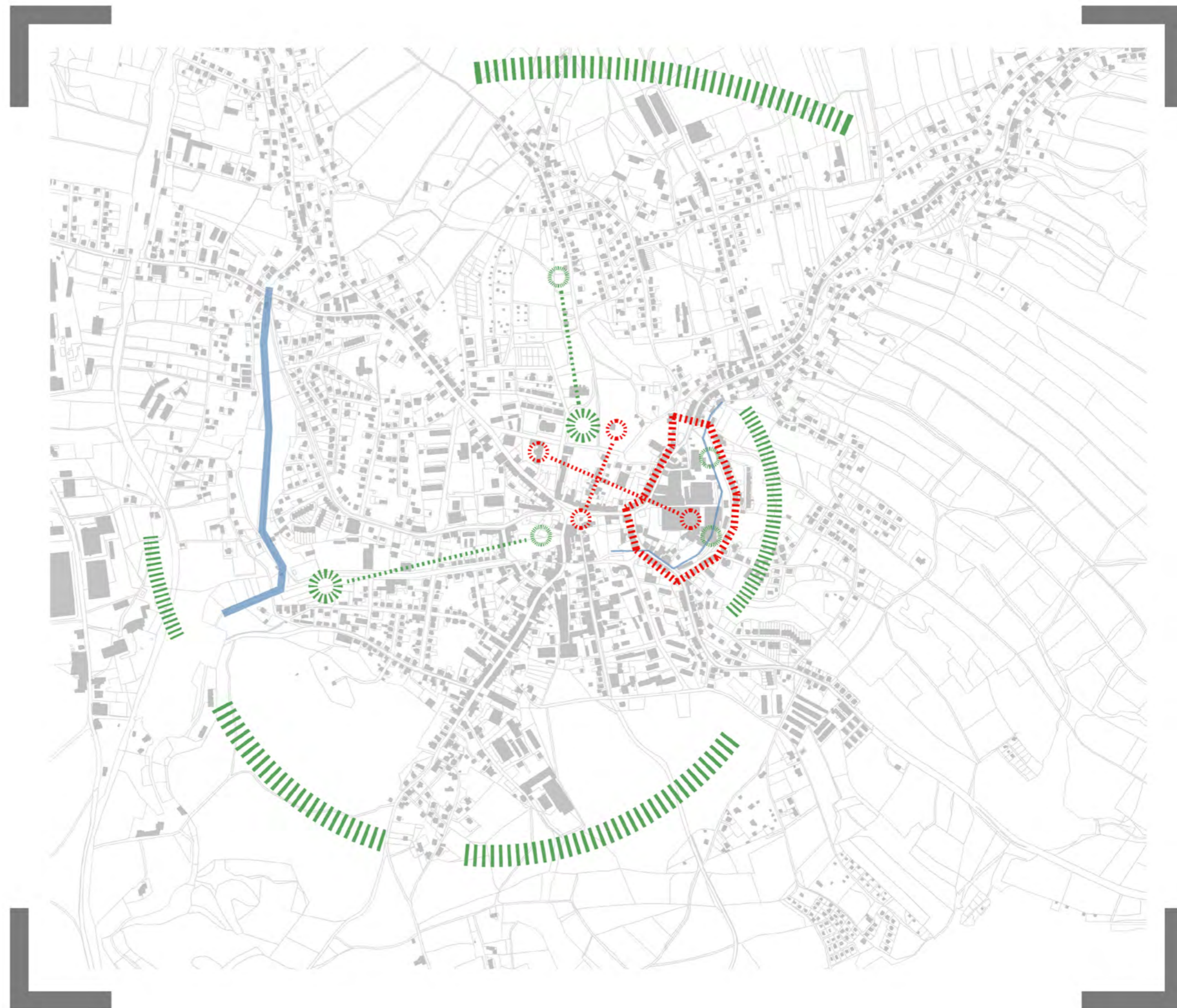
měřítko 1:10000

115 | FENOMÉNY

popis

V Červeném Kostelci jsou horizonty tvořeny převážně lesy (Občina, Žďár, Krkavčina,...). Do samotného centra se propisují také dvě zelené osy. Z Lípek ke hřbitovu a z parku A. B. Svojsíka k autobusovému nádraží. Vnímám zde také vazbu mezi kostelem sv. Jakuba a kaplí Kaple sv. Cyrila a Metoděje (osa duchovní) a dalšími městskými dominantami - budovou ZŠ a mrakodrapem.

116 | MĚSTSKÁ STRUKTURA

Z pohledu pěších obyvatel je možné procházet městskou strukturou bez výrazných omezení. Výjimku tvoří rychle rozvíjející se industriální zóna na západním okraji sídla. Ta začíná omezovat přirozenou prostupnost z intravilánu do extravilánu. Dalším bariérou přímo uvnitř města je neprostupný průmyslový areál založený **Leopoldem Abelem**.

Sídlo dělím na pět základních struktur. Převažuje rozvolněný typ zástavby. Převážně se jedná o rodinné domy, či dvojdomy. Dalším čtým typem je zde řadová zástavba. Vnitřní kompaktní město je vůči rozloze Červeného Kostelce poměrně malé. Veliké množství obyvatel žije také v sídlištním typu zástavby. Malá hustota sídla však dovoluje městu, aby bylo prorostlé zelení. Administrativní vymezení Červeného Kostelce je 2 400 ha. Z toho je přibližně pětina rozlohy intravilán. Na této rozloze žije 8332 obyvatel.

legenda

- historické, kompaktní
- smíšená, kompaktní
- rezidenční
- sídlištní
- průmyslové

117 | ROZVOJ MĚSTA

Denně se prý v Česku zastaví volná krajina o trojnásobné velikosti Václavského náměstí. Měli bychom se však nejprve soustředit na rezervy uvnitř měst. Rozvolňování městské struktury vede k tomu, že je obtížnější a nákladnější se starat o veřejný prostor, který zde vzniká. A málokteré město se při svém rozvoji ptá, kolik ho to bude stát v budoucnu.

legenda

- rozvojové plochy navržené územním plánem
- transformační plochy rezervy města v intravilánu
- proluky v zástavbě

měřítko 1:2000

PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ

STAV	NÁVRH	REZERVA	
	O-NZ-01		plocha změn v krajině
	K-OV-01		plocha změn využití zastavěného území
	B-BV-01		zastavitelná plocha
			PLOCHY BYDLENÍ
			plochy bydlení - hromadné (BH)
			plochy bydlení - v rodinných domech - městské (BI)
			plochy bydlení - v rodinných domech - venkovské (BV)
			PLOCHY REKREACE
			plochy rekreace - hromadná rekreace (RH)
			plochy rekreace - rodinná rekreace (RI)
			plochy rekreace - zahradkové osady (RZ)
			PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ
			plochy občanského vybavení - veřejná a komerční vybavenost (OV)
			plochy občanského vybavení - tělovýchova a sport (OS)
			plochy občanského vybavení - hřbitovy (OH)
			PLOCHY VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ
			plochy veřejných prostranství (PV)
			plochy veřejných prostranství - zeleň na veřejných prostranstvích (ZV)
			PLOCHY SMÍŠENÉ OBYTNÉ
			plochy smíšené obytné - v centrech měst (SC)
			plochy smíšené obytné - v centrech měst (specifické) (SCx)
			plochy smíšené obytné - městské (SM)
			plochy smíšené obytné - venkovské (SV)
			PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY
			plochy dopravní infrastruktury - silniční (DS)
			plochy dopravní infrastruktury - železniční (DZ)
			PLOCHY TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY - INŽENÝRSKÉ SÍTĚ (TI)
			PLOCHY VÝROBY A SKLADOVÁNÍ
			plochy výroby a skladování - průmyslová výroba a sklady - lehký průmysl (VL)
			plochy výroby a skladování - drobná výroba a výrobní služby (VD)
			plochy výroby a skladování - zemědělská a lesnická výroba (VZ)
			PLOCHY VODNÍ A VODOHOSPODÁŘSKÉ (W)
			PLOCHY ZEMĚDĚLSKÉ (NZ)
			PLOCHY LESNÍ (NL)
			PLOCHY ZELENÉ
			plochy zelené - přírodního charakteru (ZP)
			plochy zelené - ochranná a izolační (ZO)
			plochy zelené - soukromá a vyhrazená (ZS)

PRVKY ÚSES

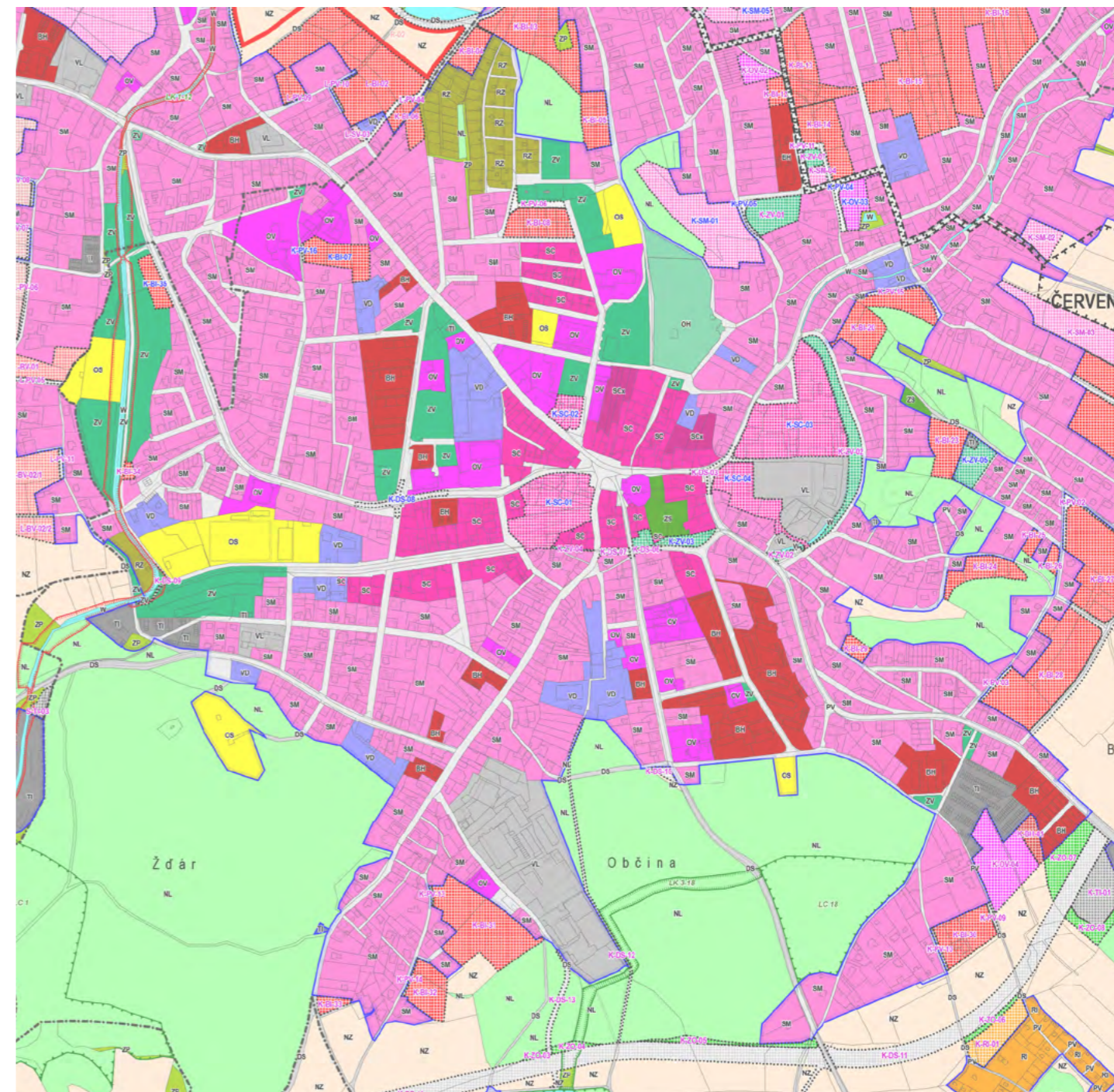
FUNKČNÍ	NEFUNKČNÍ	
		nadregionální biokoridor
		regionální biocentrum
		regionální biokoridor
		lokální biocentrum
		lokální biokoridor

KORIDORY DOPRAVNÍ A TECH. INFRASTRUKTURY

	koridor územní rezervy dopravní infrastruktury
	koridor technické infrastruktury

PRVKY MAPOVÉHO PODKLADU

	hranice řešeného území
	hranice katastrálního území
	hranice zastavěného území k 1. 9. 2015
	hranice pozemku

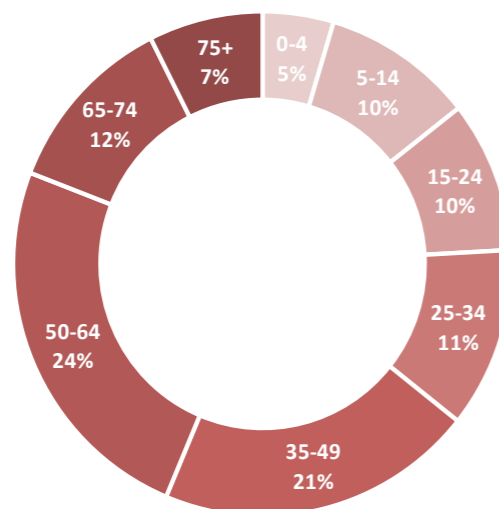
Územní plán Červený Kostelec (2017) zpracovatel: AF-Cityplan s.r.o.

118 | DEMOGRAFIE

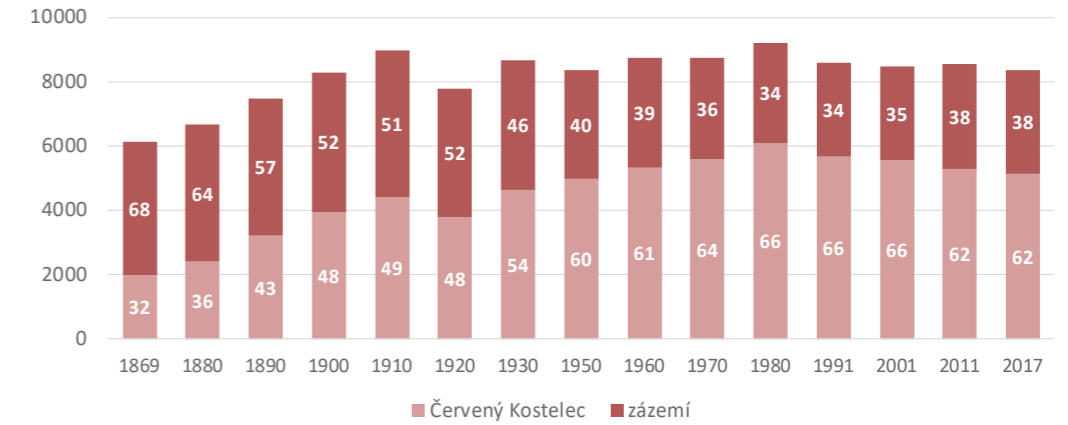
V Červeném Kostelci dnes žije přes **8300 obyvatel**. Z dlouhodobého hlediska počet obyvatel stagnuje. Svého maxima zažívalo město před první světovou válkou (v době průmyslové revoluce lákal Kostelec 600 nových občanů, každou dekádu) a v 80. letech, kdy sahalo za hranici 9 tisíc obyvatel. Od tohoto období však počet obyvatel spíše klesá. Toto je bohužel trend celého regionu. V 90. letech nastává suburbanizační proces znatelný i v takto malém sídle. Město, tak zvětšuje svou plochu a prorůstá do krajiny. Dobře je to čitelné na nárůstu počtu staveb, který se nijak kladně neprojevuje na počtech obyvatel. Po ekonomické krizi v letech 2007, byl drobný přírůstek obyvatel způsoben větší porodností. Nyní se však vrací trend z 90. let, kdy každý rok přichází Červený Kostelec o desítky obyvatel.

Dnes tu žije 4 135 mužů a 4 197 žen. Průměrný věk je dnes 43,3 let (pro celé Česko je to 42,2 a pro region 42,5 - což je nejvíce z krajů). V produktivním věku, tedy od 15-64, je to 5 138 lidí. (66%) Zatímco z Červeného Kostelce vyjíždí 1155 osob (z toho za prací 774 a 381 za studiem, nejčastější dojíždkou je Náchod, Trutnov, Praha a Hradec Králové), do něj přijíždí pouze třetina. Přibližně 370 osob.

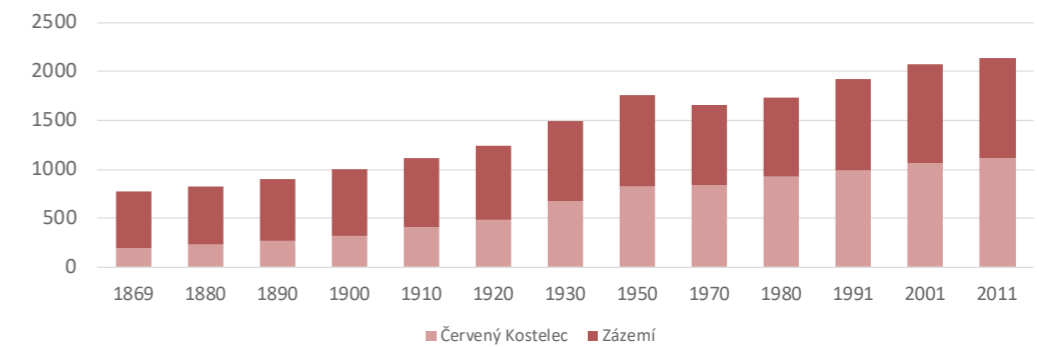
věková struktura (2016)

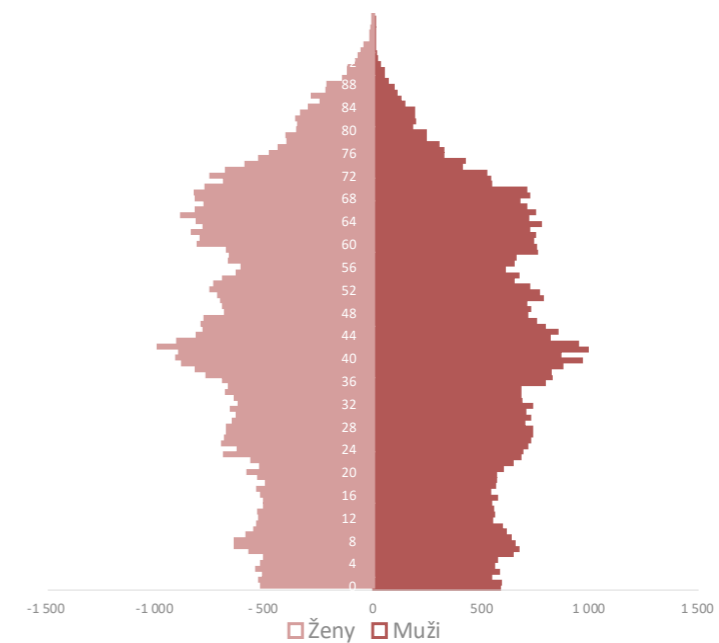
vývoj počtu obyvatel v čase

vývoj počtu staveb v čase

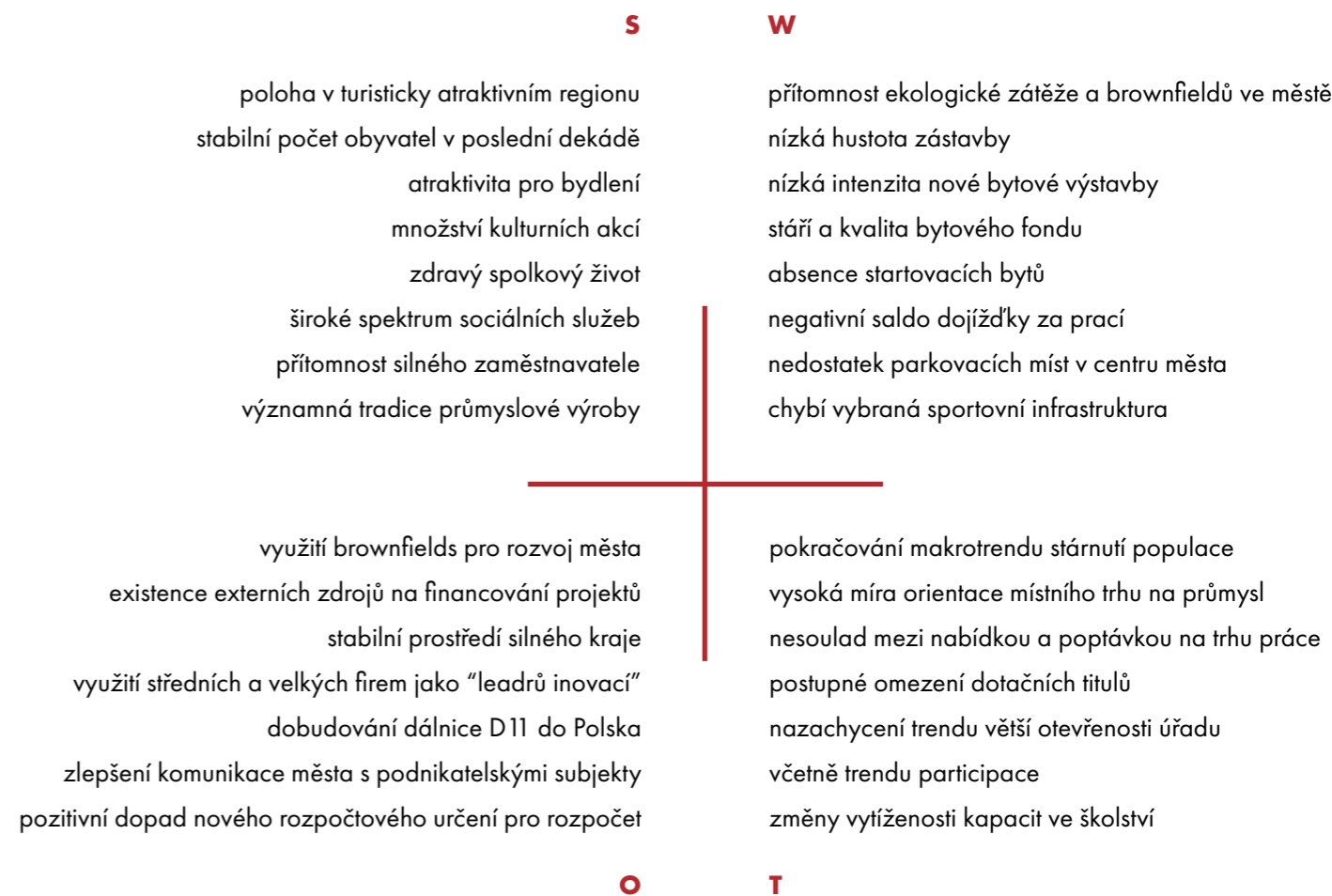
věková struktura (2016)

Zdroj: Český statistický úřad, hodnoty pro rok 2017

119 | SWOT ANALÝZA

Z analýzy vyplývá, že je potřeba, aby město začalo obnovovat svůj bytový fond a vytvářet startovací byty pro mladé páry, nebo k tomu podporovalo investory. Jinak bude postupně docházet ke zdražování cen za žití v centru města a zároveň snižování kvality. Rozměňování městské struktury, vede k prodražování údržby, infrastruktury a služeb. Je zde také nerovnováha mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, což vede k dojíždění za prací do větších měst jako je Náchod, Trutnov, ale i Hronov a jiné. Červený Kostelec má i přesto potenciál udržet zde lidi, díky atraktivitě svého regionu.

120 téma

Podhůří hor si vždy hledalo obživu obtížněji, jelikož museli kompenzovat nízké výnosy ze zemědělské produkce. Jako region pro který byly příhodné klimatické podmínky pro pěstování lnu, se uchytilo již ve středověku domácí přadláctví a plátenictví. **V době průmyslové revoluce** a industrializace, zde proto nachází firmy, schopné lidi, kteří s oborem mají již své zkušenosti.

Severovýchod Čech se nerozvíjel plošně. Lépe se mu dařilo v sudetech na severu Čech, kdy Liberecko mělo značný předstih. Podkrkonoší je nejvíce vyspělé v oblastech Trutnovska a Broumovska. Region Náchoda se rozvíjí až s příchodem železnice, kdy kladně podporuje osu Josefov - Svatoňovice a tím i Červený Kostelec. České země, které již patří k textilním velmocem, přechází z původních surovin, jako jsou len, konopí a vlna na bavlnu. Souběžně s tím přichází rakouská monarchie o své vyspělé části Kladska a Slezska a přesunuje tak svou průmyslovou výrobu do chudšího českého pohraničí. Prvními developery rozvíjející fabriky, byli němečtí Židé, čeští podnikatelé se chopí příležitosti později.

V období 1. republiky patřil textilní průmysl k velmi důležitým ekonomickým hybatelům, kterou přerušuje až světová krize. Ta se silně projevuje především v sudetských oblastech. Po druhé světové válce silně poznamenal průmysl odsun Němců a nedostatek pracovníků obecně. Následuje první vlna znárodnění největších fabrik v roce 1945 a druhá v roce 1948, která se týkala všech živnostníků. Po roce 1989, kdy došlo k otevření hranic, dochází k rychlé likvidaci textilního odvětví. Řada podniků i přes svou snahu konkurovat globálnímu trhu končí kvůli nezkušenostem.

Textilní a oděvní průmysl však nikdy zcela nezaniká. Některé podniky pokračují ve své tradici, jiné přešly na nové technologie. **V osmdesátých letech** je v oboru zaměstnáno přes 250 tisíc lidí. Dnes je to asi 35 tisíc. Řada textilních areálů je již srovnáno se zemí. V Červeném Kostelci ve své době působí 40 podniků věnujícím se tomuto oboru a dalších 80, kteří s textílem obchodovali.

Po uzavření mnoha areálů po světě vznikají více, či méně rozsáhlé lokality v intravilánu, nazývané **brownfields**. Jedná se tedy o opuštěné oblasti uvnitř urbanizovaného prostředí, které ztratily svou funkci. Často jsou nositelem ekologické zátěže a vytváří bariéry pro rozvoj. Snaha o regeneraci brownfields v České republice stojí na velkém množství **negativních aspektů**. Nejsilnějším protiargumentem jsou vysoké prvotní náklady. A to nejen za pořízení nemovitého majetku, ale také při odstraňování ekologické zátěže. Dále také majetkoprávní problémy a v neposlední řadě opravdu silná konkurence a v ČR stále snadno dostupná tzv. greenfields (pro provedení developerského projektu jednodušší, levnější a rychlejší výstavba). V neposlední řadě, také velice málo využívaná spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Chybí tak u nás dlouhodobě zkušenosti a data s řešením této problematiky.

Na druhou stranu mají tyto areály i řadu výhod. Jedním z nich je výborná dostupnost v rámci města. Často až blízkost historického jádra sídla. Tím je dán vyšší potenciál využití než-li u stavění na zelené louce. Je zde vybudované napojení na veřejnou a technickou infrastrukturu. Výhodou je také možnost využití stávajících struktur, popřípadě stavebního materiálu. Některé z těchto staveb také vykazují vysokou kulturně historickou hodnotu.

Továrny jsou často ústředním motivem historie města. Představují obrovskou hodnotu paměti. Je proto v zájmu občanů, aby se s těmito strukturami nakládalo citlivě. Disponují architektonicky kvalitními aspekty, jako jsou vysoké stropy, velká okna, otevřené půdorysy. Výhodou v neposlední řadě se může jevit i zájem médií o podobné projekty, kterých v České Republice není mnoho. Pro zachování objektů průmyslového dědictví se nabízelo, zakonzervování v autentické podobě pro návštěvníky. Vzniklo tak mnoho "Průmyslových památek". Snaží se autenticky dokumentovat dobu, výrobu, technologie. Jelikož tuto práci odvádí převážně veřejný sektor, je to těžko udržitelný model do budoucna.

Město disponuje **nástroji**, které může při řešení problému s brownfield využívat. Můžeme je rozdělit na tzv. tvrdá a měkká. Veřejné investice jsou nezbytným nástrojem pro chod města. Obec je ze zákona povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Míra intervence do daného území záleží především na přístupu politiků, na množství veřejného rozpočtu, ale také na schopnosti získávat externí dotace.

Cílem partnerství a **spolupráce veřejného a soukromého sektoru** je zkombinovat specifické schopnosti obou těchto sektorů. V tomto partnerství je velice podstatné správné nastavení vztahů a odpovědnosti. Úkolem může být přilákání dostatečně silného investora/developera (pilotního), který přesvědčí další potencionální hráče o smysluplnosti akce.

Při revitalizačních projektech je stěžejní možnost rychlé **aktivace území a drobných zásahů**. K tomu slouží především místní občanské spolky. Využití energii události jako katalyzátoru změny v daném místě. Událost může být i opakovatelná a tím místu může propůjčit jasnější identitu.

Josef Walzel a synové, mechanická tkalcovna

Meziměstí, 1852
50° 37' 31.31" N, 016° 14' 20.45" E

Centrum Walzel

tým: atelier Tsunami, 2013

Josef Walzel roku 1826 přichází do Meziměstí jako obchodník s plátnem. Povolení manufakturní výroby lněného a bavlněného zboží získává až roku 1853. Pro výrobu nechává vystavět novou průmyslovou halu o padesáti stavech. Tkalcovna je upravena do dnešní podoby jeho syny roku 1894. Později byly haly využívány jako sklady a sušárny obilí. Také díky tomu, že našly své využití se dochovaly bez výrazných stavebních změn.

Budově vdechne život až nový vlastník roku 2011. Za podpory programu soudržnosti a dotačních programů z Evropské unie zve náhodský atelier Tsunami na pomoc. Ten stavbu očistil a zanechává původní industriální detaily s vloženou novou vrstvou. Dnes tu nachází uplatnění, jak volnočasové aktivity, tak obchodní, či skladové využití.

Zdroj: industriální topografie / Královehradecký kraj
fotoarchiv atelieru Tsunami

Adolf Procházka, továrna na vlněné látky

Humpolec, 1884
49° 32' 38.01" N, 015° 21' 16.64" E

8smička

tým: OK PLAN Architects, 2009

Adolf Procházka v letech 1884 - 1887 buduje v Humpolci mechanickou tkalcovnu a přádelnu česané příze. Od roku 1900 podnik vede syn František Procházka. Ten o 14 let později dokupuje další budovu a vytváří tak uzavřený areál. Během svého života prošel areál pod mnohými majiteli. Textilní průmysl zde však hrál vždy zásadní roli.

V roce 2010 prošel opravou s důrazem na propojení s místním parkem a s vnitroblokem továrny. Užiténá plocha je něco přes 1000m². Ta je funkčně rozdělena po podlažích. Přízemí je určeno pro komerční využití, lehkou výrobu, půda potom pro loftové bydlení. Na jaře 2018 zde bylo otevřeno kulturní centrum 8smička.

Zdroj: industriální topografie / kraj Vysočina
fotoarchiv atelieru OK PLAN Architects

Franz Schmitt, odpadová přádelna

Semily, 1893

50° 36' 08.59" N, 015° 20' 07.47" E

Městský úřad

tým: Filip Horatschke a Jan Duda

Bývalý mlýn roku 1862 zakoupil Franz Schmitt a na jeho náhonu postavil roku 1884 odpadovou přádelnu. Podélná zděná dvoupodlažní budova s velkými, segmentově zaklenutými okny, byla první která prošla ve městě Semily elektrifikací. Od konce 19. století slouží jako mechanická tkalcovna bavlny o 240 stavech.

Konverze budovy na sídlo Městského úřadu proběhla podle projektu architektů Filipa Horatschkeho a Jana Dudy. Odkryla původní stav budovy a doplňuje ji o nové prvky. Strop přízemí byl otevřen do podoby dvoupodlažního atria, okolo nějž jsou do původní struktury vloženy lehké boxy kancelář.

Zdroj: industriální topografie / Liberecký kraj

Leipziger Spinnerei, přádelna bavlny

Lipsko (Německo), 1884

51° 19' 33.4" N 12° 19' 01.5" E

umělecká čtvrť

tým: Bertram Schultz, 2001

Areál byl svého času, největší přádelnou bavlny v Evropě. Vznikl zde areál s veškerou vybaveností pro téměř 2000 zaměstnanců. V roce 1993 došlo k úplnému zániku jakékoliv výroby v areálu. Stavby na první pohled neprošly žádnou větší rekonstrukcí, a i přesto se sem povedlo vrátit život.

Bertram Schulz v roce 2001 areál spolu se svými společníky kupuje. Jedná se o téměř 80 000m² ploch. Zprvu se jednalo o neorganizovaný příliv umělců, kteří si pronajímali menší části. Lákala především svou finanční dostupností a výjimečnými dochovanými prostory. Příchod větších nájemců, kteří si pronajali haly o výměře 3000m² umožnili financovat další fáze rekonstrukce. Majitel areálu má do budoucna v plánu zrenovovat i sousedící obytné bloky pro původní zaměstnance. Z areálu se tak stává centrum umění a kultury v Lipsku.

řešerše konverzí a transformací

130 dědictví Leopolda Abela

Firma **Leopold Abeles a synové** (od roku 1899 *akciová společnost Červenokostecké přádelny a tkalcovny*), byla ve své době centrem hospodářského a politického života v regionu Červenokostecka. Faktor Leopold Abeles přichází jako zástupce pražské firmy Schwab & Taussig a usazuje se zde roku **1841**. Mezi první budovy, kde začal podnikat patří dům č.p. 183 a později přistavěný dům č.p. 184. Zde se nacházela ruční tkalcovna, kterou postupně vybavil padesáti mechanickými stavy. Patřil tak mezi první na Náchodsku s touto technologií. Do konce století zaměstnával 750 zaměstnanců na 715 stavech.

V letech **1885** vstupují do firmy synové Heinrich a Otto a dcera Augusta. Ti vytvořili ve Vídni akciovou společnost **červenokostecké a erlašské přádelny a tkalcovny**. V roce 1906 otevírají novou šedovou tkalcovnu pro nových 650 stavů. Na severní parcele č. 69/5 se též dochoval elegantní sklad zboží postavený před rokem 1914.

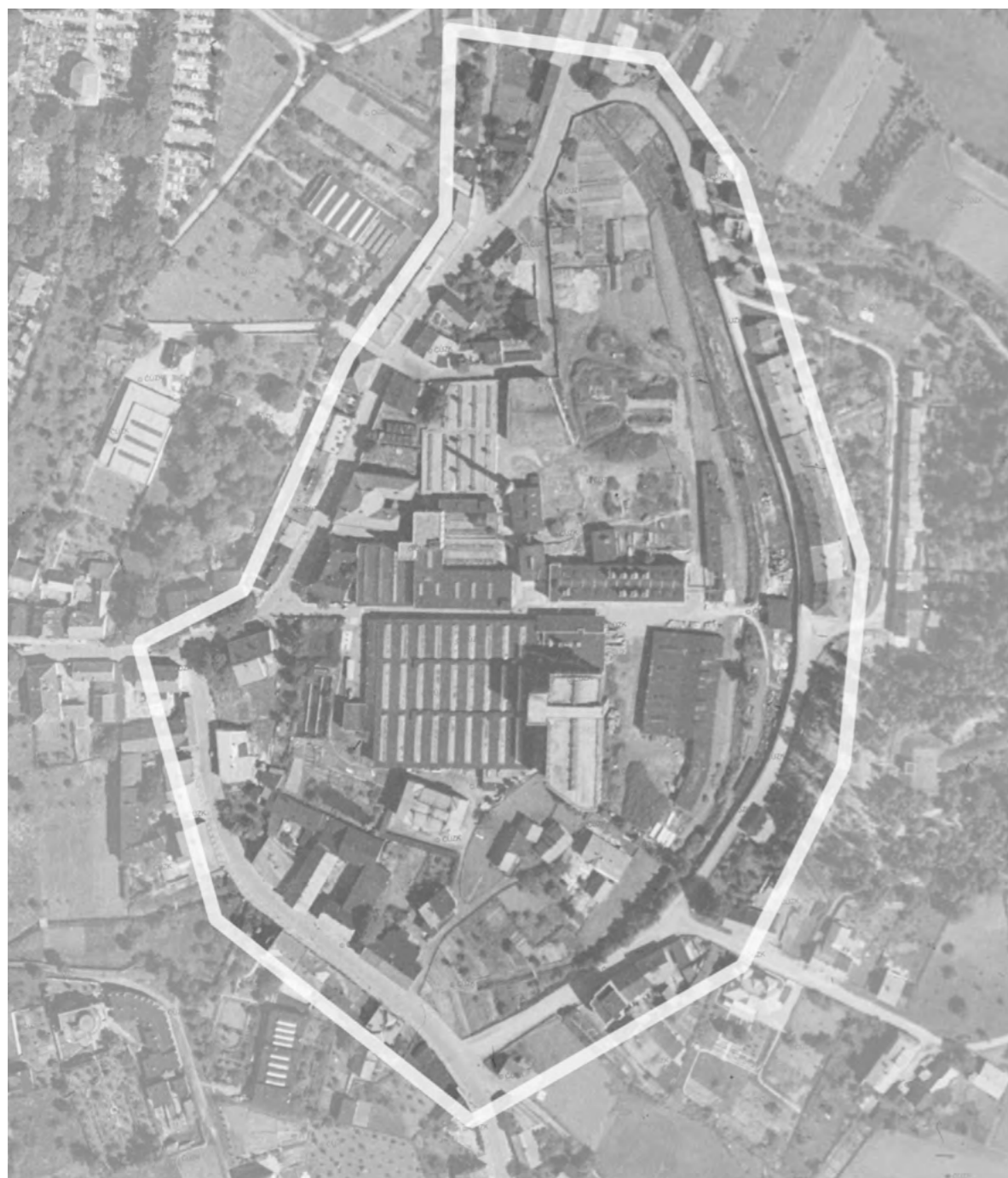
Po první světové válce, pod vedením **Karla Mandla**, probíhá modernizace stávajícího provozu. Vrcholem tohoto počínu ztělesňuje nová dominanta Kostelce. Stavba tkalcovny a přípravný (117m dlouhá a 32m vysoká) Bruno Bauera dokončena v roce 1928. Tvoří je šest podlaží velkorozponového skeletu. Trojtrakt o pěti polích, dlouhých deset metrů. Bruno Bauer je považován za jednoho z nejúspěšnějších architektů / inženýrů specializovaných na industriální stavby ve střední Evropě. Byl pokračovatelem tradice empirického, v praxi ukotveného architektonického uvažování.

Firma si ve svém okolí buduje zázemí pro své zaměstnance. Staví jim bytové domy na Borku, v Náchodské ulici a další. Během druhé světové války procházela firma mnohými změnami. Až v roce 1953 přešla pod náchodskou Tepnu, jako závod 12. Později se zde vyrábí rezné tkaniny a polyesterová příze.

V roce **1991** se mohl dožít 150. výročí svého vzniku. Rozklad a bezradnost komunistického režimu však přivodil pád tohoto závodu. V roce 1989 přechází ze svazku náchodské Tepny do svazku hronovského Cottexu. Agonie po sametové revoluci bohužel vyústila v bankrot a následný konkurz o nového majitele. Dluh firmy Cottex stihl vzrůst do roku 1995 na téměř dvojnásobnou hodnotu. Příčin bylo hned několik, mimo jiné absence hmotné odpovědnosti zodpovědných pracovníků, nekompetentnost řídit takto veliký areál, či chybnou obchodní politikou.

Novým majitelem se tak stává společnost s ručením omezeným Textonnia Czech. Ta je však pouze dceřinou společností firmy z Malajsie / Taiwanu. Jejich původní záměr investovat zde 600 milionu Kč a zaměstnat zde 1000 pracovníků se nenaplnil. Již druhé desetiletí tak dále pustne. V dubnu 2011 je tak nevyužívaná budova přípravný a tkalcovny zapsána Ministerstvem kultury na seznam památek.

zdroj: historický archiv města

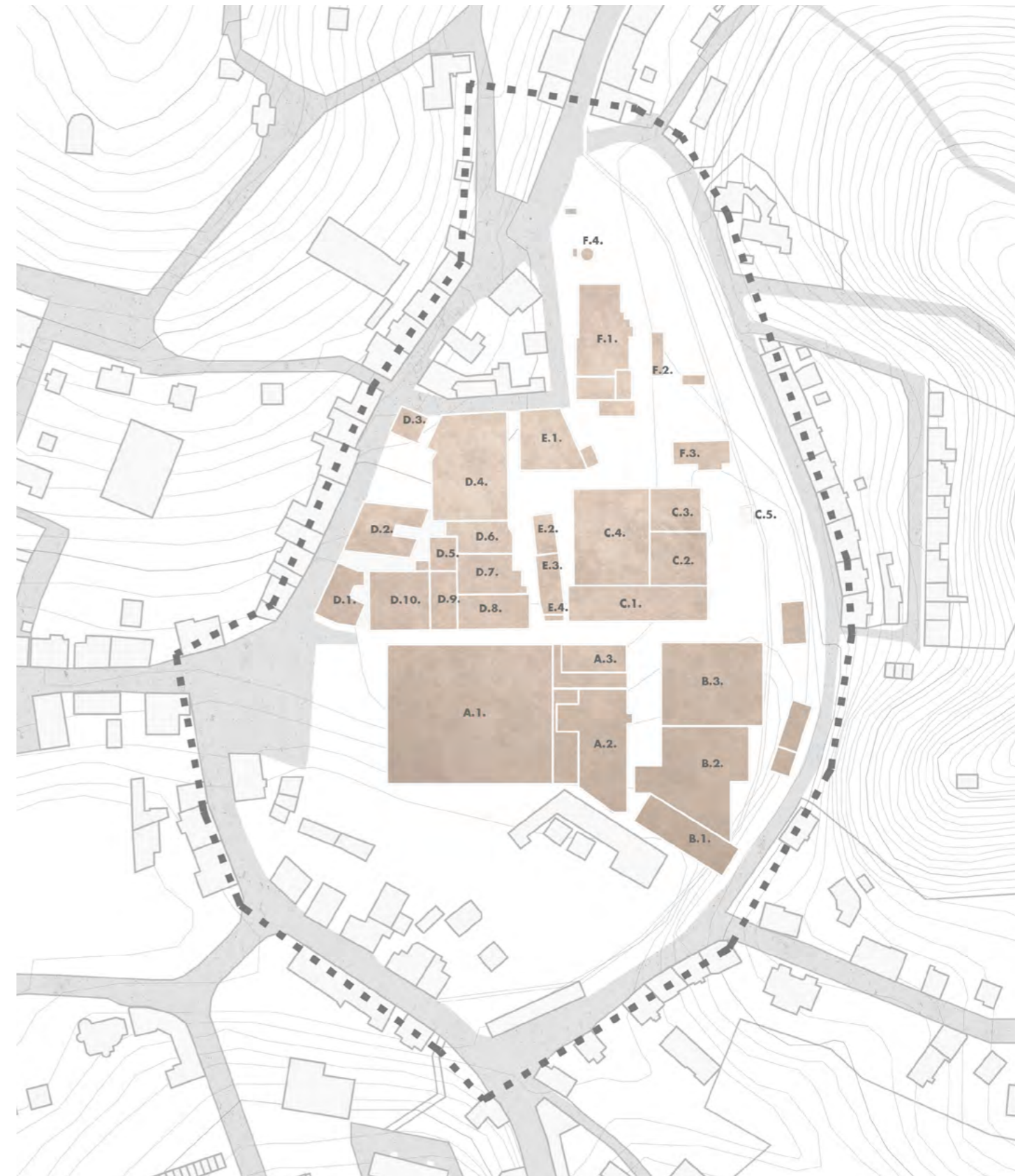
Orthofoto mapa z roku 1946

3. (1824-1843) Originální mapy stabilního katastru Čech

NÁZEV	ZN.	LETOPOČET	h.p.p. m2	podlažnost	celková plocha [m2]
A					
nová tkalcovna	A.1.	1906	4130	1	4130
tkalcovny a přípravný	A.2.	1928	1160	6	6960
administrativa	A.3.	1928	350	2	700
B					
žsklady	B.1.	60.-80. léta	630		
žsklady	B.2.	80.-00. léta	1560		
žsklady	B.3.	80.-00. léta	1580		
C.					
stará tkalcovna	C.1.	30.-50.léta	926		
sklady?	C.2.	80.-00. léta	2400		
sklady?	C.3.	80.-00. léta	xx		
sklady?	C.4.	80.-00. léta	xx		
D.					
ředitelský dům, č.p.183	D.1.	1. pol. 19.století	370	2	740
panský dům, č.p.184	D.2.	1. pol. 19.století	580	2	1160
bytový dům, č.p.59	D.3.	19.století	160	3	480
barevna	D.4.	00.-20.léta	1500		
sušárna	D.5.	00.-20.léta	200	5	1000
bělidlo	D.6.	19.století	360		
apretovna a kalandry	D.7.	19.století	450		
česárny	D.8.	19.století	470	2	940
mandl	D.9.	19.století	300	2	600
ruční tkalcovna	D.10.	19.století	650		
E.					
sklad tkanin	E.1.	1914	600		
kotelna (stará)	E.2.	19.století	160		
barevna	E.3.	19.století	210		
vrátnice	E.4.	19.století	120		
F.					
kotelna	F.1.	60.léta	1100		
technické zázemí	F.2.	?	100		
sklad	F.3.	?	280		
komín + řídicí místnost	F.4.	60. léta			výška 63m

F.1./kotelna

A.2./tkalcovny a pripravny
„mrakodrap“

B.3./sklady

C.2./sklady

D.8./česárny

E.1./sklad tkanin

140

závěr

Cílem diplomové práce je hledat vizi pro město v otázce nakládání s svým industriálním dědictvím. Najít adekvátní funkční využití, které je podpořeno citlivým urbanistickým návrhem. Cílem diplomové práce je také hledání způsobů, jak tuto vizi **aplikovat v čase**. Etapizace jednotlivých kroků. Definování jednotlivých akterů, kteří se na procesu podílí včetně nastavení jejich kompetencí a odpovědnosti.

Využití potenciálů bývalého textilního závodu.

Nalezení **vhodného vztahu** vůči centru města.

Zajistit přiměřenou **prostupnost areálu**.

Zdroje:**citace:**

BERAN, Lukáš. Architekt Dr. Techn. Bruno Bauer: industriální architektura v českých zemích. V Praze: ČVUT, Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury, Úvodem, str. 9, 2016

knihy:

Červenokosteletí textiláci, Josef Štěpař, 1998
Akciová společnost Leopolda Abelese, Josef Štěpař, 1996
Bruno Bauer a industriální architektura v českých zemích, Lukáš Beran, 2016
Industriální topografie Královehradeckého kraje, Libereckého kraje,
Výzkumný ústav průmyslového vlastnictví FA ČVUT v Praze, 2013
Tendence ve vývoji současných měst, doc. Ing. arch. Irena Fialová
Industriální město v postindustriální společnosti, Hruška - Tvrdý a kol., 2010

mapy:

Vojenské mapování (online), dostupné z <http://oldmaps.geolab.cz/>
Mapy stabilního katastru (online), dostupné z <http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>
Openstreetmap (online), <https://www.openstreetmap.org/>
Státní okresní archiv Náchod

web:

Český statistický úřad, dostupné z <https://www.czso.cz/>
Architektonický portál earch, dostupné z <http://www.earch.cz/cs>
Industriální topografie, dostupné z <http://www.industrialnitopografie.cz/index2.php>
historický archiv města, dostupné z <https://www.cervenykostelec.cz/historie-a-soucasnost>

fotografie:

fotoarchiv města Červený Kostelec, dostupné z <https://www.cervenykostelec.cz/fotogalerie>
fotoarchiv atelieru Tsunami, dostupné z <http://www.atsunami.cz/Atelier-Tsunami-reference.html>
fotoarchiv atelieru OK PLAN Architects, dostupné z <http://www.okplan.cz/>
historický fotoarchiv, Červený Kostelec, dostupné z http://bobd.rajce.idnes.cz/Cerveny_Kostelec%2C_historie/
vlastní zdroje

